

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesaurus Eloqventiae Sacrae Et Profanae, Saluti & incolumitati Rerumpublicarum utilissimae

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Præmunitio, seu præparatio prima, docens Oratoris finem, esse Auditorum
persuasionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

vertitis, hodiernam hanc, quam modò or-
dior, disceptationem, utcunque etiam aliàs
notam, adhuc tamen nobilissimâ vestrà coro-
nâ, vestrisque sapientissimis auribus fore di-
gnissimam.

*Pramunitio, seu preparatio prima, docens Orato-
ris finem, esse Auditorum persuasio-
nem.*

A 21. **I** Am verò ex istis ornamentorum, acu-
minumque institoribus **A** percontor,
ego in primis, quum quidpiam agunt, vel ag-
grediuntur; num actiones ipsi suas, atque co-
natus aliquem ad finem, ac, veluti adhibitâ
B amussi, **B** exigant ad libellam? **C** Sine du-
C bio. nam qui in agendo nullum, quem in-
tueantur, finem sibi constituunt, pecudes
sunt, non homines, neque ullus est in Phi-
losophiâ tant hospes, quin hominis proprium
esse & peculiare, ut omnia, quæ agenda su-
scipit, ex fine metiatur, maturè didicerit, ac
longè etiam ante omnem Philosophiæ in-
D formationem, **D** naturâ ipsâ rationeque
præunte, deprehenderit. Cedò igitur, in
fabricandâ pronuntiandâque Oratione quem
sibi finem acuti istî, & sententiosi Oratores
obtinendum desigunt? Hic vos, Auditores,
summâ animi attentione, quid responsi dent,
notare cupio: quid de hac re sentiant, quæso,
diligenter auscultate. Persuasionem, inqui-
unt, animorum in Oratione nos quàm ma-
ximè consecrandam omninò iudicamus.
Per-

Peruasionem ajunt animorum? num loquuntur ex animo? num serio? at videte viri politissimi, ne forte subita vobis imprudentibus vox, fallente lingua, exciderit. Adhuc spatium vobis, & potestatem, ut temere indicatam sententiam revocare possitis, indulgeo. **E E**

Rogo vos: hanc, ut mentem vestram perspicue omnes intelligamus, verbis planioribus repetite. Audite quid replicent. Auditorum peruasionem, finem Oratoris proprium omnes Rhetorum Scholæ tradunt, omnis veterum Oratorum auctoritas sancit, omnes eloquentiæ candidati vociferantur. Ad eam igitur peruasionem & nos etiam Orationem nostram dirigimus. Bene habet, Auditores. quæ sit Adversariorum mens, quis animi sensus, exaudistis universi. Consignate mihi tabulis, fide publicâ, hanc vocem, juratis testibus hanc eorum sententiam sedulo commendate, ut, si quando data semel suffragia pro suo arbitrio, ac more revocare tentaverint, tanquam inferiores causâ, omnium probris conviciisq; multentur. Non abibo longius. Faxo, ut emissæ hujus vocis mox illos pœniteat.

22. Hæc est enim mea cû concinnis **A** istis **A**
 Declamatoribus sermocinatio. Fiacem Oratoris externum animorum peruasionem, internum **B** verò, qui semper in ejus manu est, **C**
 accommodatè dicere ad persuadendum conceditis. Non credo. In speciem quidem, fucatisque verbis id per bellam ludificationem **C**
 prætextitis. At amoto fuce, reapse in tor- **C**
 nandâ oratione quid, oro vos, spectatis, quid

intuemini? Persuasionem animorum? & cui rerum a imperito hoc ipsum persuadebitis? Desinite, obsecro, jam ultra personam mentiri. Ilibera veritati lingua comodate aliquando. Ad famam ad famam ingenii aucupanda, ad eruditionis, & memoriae admirabilitatem faciendam, ad inanes doctrinae plausus colligendos, ad vestrorum acuminum gratiam celebrandam, omnem vestram industriam, contentionemque collineatis. Quid enim? quid? Quam divini Herois Caelitum albo jam inscripti virtutes laudatis, quo tot verborum sterculis pertinent, quo tot crispatae sententiae, quo tam spissa inculcataque argutiae referuntur? De industria id ego ab exornativo genere, in quo plerique Oratorem omni persuasionis cura solvunt, liberumque gloriola undique captanda campum ei relictum censent, exemplum peto. Nam si argumentis effecero, & in hoc laudationis genere omnem Oratoris artem ad Auditorem persuasione expugnandum mihi oportere, testatum cuivis erit, eundem finem multo magis in iudiciis quoque, & deliberationibus ipse esse querendum. Quem igitur ad finem, inquam, in exornationibus tota illa ornamentorum suppellex instruitur? Non scitor jam, an una tantum praecipua quaestio in paenegyricis locum habeat, hoc enim facile inter me condono. Non laboro, utrum praeter quaestionem principem, alia, quae ad actionem impellat, initio perorationis collocari debeat. hac quippe de re distinctius infra
 ph-

philosophandum est. Sed hinc indago solum,
 quid tota illa cerussata E Oratione pigmen- E.
 tarii F isti Oratores moliantur? Laudare, F
 inquit, virum omnibus absolutum nume-
 ris in animo est. Audio. num igitur illa Ora-
 tio ad ingenerandam in Auditorum animis
 de sanctissimi viri illius excellentia opinio-
 nem, ut scilicet eum collatis in ipsum laudi-
 bus dignum omnes sibi persuadeant, erit ap-
 posita? Hic, ut reor, jam aqua illis haret, &
 qui sese hisce expedieis G expediant, non G
 inveniunt. Si enim appositam fore ajunt, lis
 profligata est, caussaque ceciderunt. Nam
 haec ipsa stabilis opinio de maxima viri san-
 ctissimi excellentia Auditorum animis Ora-
 toris inserta artificio, illa illa est persuasio, a
 qua nunquam Oratori abeundum, nunquam
 aberrandum, nunquam omnino deflecten-
 dum esse decernimus. Sin autem istorum
 Oratio ad eam opinionem Auditori adjun-
 gendam haud satis erit accommodata: non
 igitur illam ad viri, quem laudandum susce-
 perunt, commendationem, sed ad sui nomi-
 nis, ad suorum leporem, ad suorum orna-
 mentorum praedicationem referebant. Desi-
 nant ergo per dolosos verborum anfractus H H
 inaniter jactare, in Panegyricis laudes egre-
 giorum virorum amplificandas persuaden-
 dasque sibi esse propositas: sed, quod res est
 aliquando sine fraude fateantur, se, quum ad
 Sanctum aliquem virum, vel alium Oratione
 efferendum accedunt, re vera in id unum to-
 tos incumbere, in hoc vires omnes ingenii
 exe-

exerere, non ut Cœlitem illum exaggeratis, attributisque dignum præconijs, parem, aut superiorem fuisse persuadeant; sed ut Auditorum res suorum acuminum illicio **I** deliniti, **K** magnâ de suæ eruditionis penu, **K** magnâ de argutiarum illecebris, magnâ de memoriæ portento, magnâ de subtilitate sententiarum, partâ existimatione; celeberrimi Herois virtutibus ac promeritis interea oblivione deletis, aut delusi, aut eorum commemoratione fraudati, aut per hanc præposteram laudandi rationem deirita etiam, si quam secum de ejus præstantiâ attulerunt, opinione, sub-offensi discedant.

23. Num igitur consilii atque propositi inconstantiam purgare possunt? possuntne ex **A** angustissimo, in quod inciderunt, decipulo **A** evadere? possuntne tam dissidentia ac pugnantia componere, aut ad ullam concordiaæ speciem redigere? an non datæ desertores fidei, an non comperti mendacij Rei inexcusabiles tenentur? Ecce, paulò ante Oratoris finem Auditorum persuasionem conceptis verbis persanctè affirmârunt; & tam repenti nunc **B** impertano vertiginis astro **B** correpti, eò levitatis descendunt, ut in exornativo genere non illius, quem prædicare instituerunt, virtutes persuadendas, sed sui plausum gloriamque potissimè venandam existiment? Nisi tamen, dum Oratori ad persuasionem animorum, tanquam ad finem omnia collineanda supra edixerunt, hanc præcipuè suarum laudum nudationem, **C** despectis Cœlitis illius,

lius, quem Panegyrico illustrabant, præconijs, tacitè, ambitioseque aucupandam, verè atque ex animo innuere voluerunt,

24. Quod si hoc in Laudationibus propositum illis est, si id ex porrectâ fronte audent profiteri; ego sanè jam peroravi, Auditores. Cum istis ego miris capitibus ultra nihil omnino disputo. Nolo mihi cum iis hominibus, qui tam absurdâ agendi ratione, sese hominum ex albo delent, quicquam esse negotij. Neque ego eos Oratorum nomine, qui in elaborandis Orationibus sui commendationem ingenij maximè spectant, dignos ullo modo censere possum. Quid enim potest esse absurdius, aut dementius? Recepisti te de laudibus viri florentissimi, ut eum homine majorem, omniumque veneratione dignissimum persuaderes, verba facturum; & currente Orationis rotâ, cuncta ad sui prædicationem nominis illico traducis? Quid perversius? Tunc illum liberalem aut profusum dicas, qui amplissimum muous se tibi largiurum prolixè pollicitus, fidem de subito fallens, promissoque frustrans dono, insuper tibi nec opinanti crumenam auro gravem vel clanculum sublegit **A** vel per vim etiam ab invito abripit? Si hæc liberalitas appellanda est, nihil est furibus & latronibus liberalius. At ex æquo cerè Logodædali **B** isti absurdi sunt **B** ac præposter. Nam oppigneratâ in initio fide, se de laudibus alicujus Cælitis dicturos, deinde in totius Orationis cursu, laudem eam opinionem, quam de sancti Herois virtutibus

Au-

47 P. I. DE FINE PERSVADENDI

Auditorum animis insculpere debebant, subdoli fures, irreligiosique prædones, de sui ingenii præstantiâ iisdem affigere conantur. Per Sancti viri laudes sursum & deorsum feruntur quidem, sed nihil penè in eum laudationis, quæ illum verè commendet, conferunt: quinimò omnia divino viro debita præconia ipsimet surripiunt, atque in sui decus derivant, ac transferunt. Improbum sanè præstigiæ genus; præstigiæ, dicam, an impudentiæ; impudentiæ; an impietatis? quum Cœlitibus te laudes donare profitearis, iisdem & quas habebant, nequissimè suffurari.

Præmissio secunda, emvens oblectationem in Panegyrico non esse præcipuum Oratoris finem, sed persuasionem.

A 25 **D**Eus Divique A omnes hæc de decora, hanc fraudulentam furacemque laudandi normam à nostris, inquit, exornationibus avertant, non huc tendimus, non hoc in Panegyricis quærimus; non nostri laudes serimus, sed ejus, quem laudamus, ita tamen laudamus, ut totam laudationem ad captandam præcipue Auditoris oblectationem, cui parandæ hic acuminum apparatus mire conducit, referri debere arbitremur. Ex eâ deinde Auditorum oblectatione si consecutione illâ plausus & gloriæ potimur, quid piaculi, quæso, est, quid criminis? Sed rursum